

Ungarisches Institut München e. V.
Münchener Magyar Intézet

Katolikus Magyar Értelmiségi
Mozgalom
Pax Romana Münchener Csoport

Kelemen Tamás:

Borbándi Gyula 85. születésnapjára

Ha Cs. Szabó László itt lenne közöttünk, ma sem kezdhethé másképp köszöntőjét, mint 25 évvel ezelőtt, Borbándi Gyula 60. születésnapján: *"jókötésű, udvarias és higgadt. [...] Tíz év múlva megülöm hatvanadik születésnapját. Ha ugyanis tetőtől talpig szemreveszem a jókötésű, udvarias, higgadt embert, külsőre tíz év hiányzik a hatvanból. Köszönheti jó természetének. Köszönheti a havasoknak is, ahová időnként sílécikkel eltűnik s a meleg tengernek [...] S valószínűleg köszönheti annak a rég elárult, bölcs középkori hagyománynak, hogy van mesterség, hivatás, amelyben fogadalom nélkül is a szerzetes létforma a munka és közösségi élet legjobb szövetségese világi állapotban."*

Borbándi Gyula küldetéses ember. De lehetett volna-e más az, aki 1919 őszén született? Milyen világ fogadta Budapesten a szeptember 24-én érkező kisfiút? Micsoda hónapok és évek előtte és utána !

Januárban búcsút int a földi világnak Ady Endre. Magyarország néhány hónapja még királyság, majd köztársaság, majd tanácsköztársaság, majd újra királyság, de már király nélkül. Budapesten immár nem a magyar király, hanem a román királyi hadsereg tartózkodik ekkor. IV. Károly még magyar király, de már ország és hatalom nélkül. Az év talán egyetlen pozitív társadalmi-társasági eseménye: Bartók maga mutatja be új művének, A csodálatos mandarin című táncjátéknak zongoraváltoztát.

És hol van még Trianon?

Borbándi Gyula, ifjúsága delelőjén, egyetemi éve alatt bekapcsolódik a falukutató mozgalomba, ez egy életre meghatározza sorsát, és szellemiségét. Államtudományból szerez doktorátust 62 évvel ezelőtt, 1942 júniusában a Pázmány Péter Tudományegyetemen, majd ősszel bevonul katonának Ady

diákvárosába, Zilahra. Két és fél évi szolgálat, frontszolgálat után '45 március 15-én megsebesült - de nem az 1848-as sorstársak iránti szolidaritásból.

A "rendszerátalakítás" után (ahogyan ezt ma mondanánk), 1945-től aktívan politizál. A Nemzeti Parasztpárt tagja, egy éven át a Parasztpár ifjúsági szervezetének vezetője.

1949-ben éppen nem mozdult a magyar határvonal, csak azok számára görbült más ívben, akik az új, demokratikus és független Magyarország építésében aktívan részt vettek. Borbándi Gyula is előbb Svájcba, majd Németországba, Münchenbe kerül.

Ünnepelni jöttünk őt, aki annyi ünnepi pillanatot szerzett olvasóinak-hallgatóinak írásaival, könyveivel, rádiós műsoraival az elmúlt 55 évben. Ünnepelni jöttünk, de egyben munkára, vallomásra is sarkaljuk ma este, "közérdekből". Cs. Szabó Lászlót idézzük újra: *"Vagyunk [...] elegenden, akik szerint ő lett volna hivatott a nyugati magyar irodalom harminc évének részletes feldolgozására. - írta 1979-ben - Olyan irodalomtörténetre, amely helyileg Burgenlandnál kezdődik s a Csendes-óceánnál sincs vége. Egyetlen születésnap jókívánságom, hogy közérdekből pótolja, ha már - félszázados ez az irodalom."*

Van-e még "pótolnivalója", pontosabban feladata ma Borbándi Gyulának? Bőségesen. Dolgozik is, azóta is, ma is. Elég csak a Kortárs júliusi számában megjelent, Litván György Jászi Oszkáról szóló kötetéről írott nagyívű recenziójára utalni.

Cs. Szabó szavaival: *"Borbáni Gyulának sok a kiegyensúlyozott, igen okos mondanivalója irodalomról csakúgy, mint politikáról. Egyik legjobb tanulmányírónk, kivételesen nagy tudású, megfontolt, sokoldalú, olvasmányos."*

Kezdjük is el a munkát. Meghívom Önöket ma este egy virtuális szerkesztőségbe. Lényegtelen, hogy a képzeletbeli szerkesztőség egy folyóirathoz, könyvkiadóhoz vagy esetleg rádióhoz kötődik - talán mindháromhoz. A közvetlen élmény lehetősége a fontosabb ma. Kérem helyezkedjenek el kényelmesen, hamarosan megnyitjuk a mai ülést, de ... vigyázzunk szavainkra! Ne felejtjük Kovács Imre politikus-író 25 évvel ezelőtti vallomását: *"Mindig szorongatott, hogy többet mutassak, mint aki vagyok. Nem jó tanáccsal, szerkesztői tapintattal; inkább kritikával, kifogásokkal, magasra tartott mércével. Némelykor az volt az érzésem, kétféle igénynek kell eleget tennem, a köz érdeklődésének és Borbándi Gyula kíméletlenségének."*

A múltat a jellel összefogni, helyesen értelmezni, és a jövőt tisztán látni nem könnyű feladat. Szükségünk van Borbándi Gyula bölcsességére ma is, holnap is hogy, megértve helyzetünket és feladatunkat, s kellően iparkodva a jövőben, mi is elmodhassuk egykor - amit a legendás folyóirat az Új Látóhatár felelős

szerkesztője joggal fogalmazott meg a folyóirat történetéről szóló könyvének címében - *nem éltünk hiába*.

S talán leszáll a por, amely az új Európa szervezésének hevületében felkavarodott, és meglátjuk, hogy immár egy nagyobb egységben együtt élve ugyan, de az anyaországtól mégiscsak *Ötszáz mérföld*-re, a magyar nyelvet beszélők és értők számára van-e még *új látóhatár*.

Nagy tisztelettel köszöntöm a 85 éves Borbándi Gyulát !

[Elhangzott 2004. október 8-án a Magyar Katolikus Misszó Döpfner Házában, a Müncheni Magyar Intézet és a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom közös rendezvényén.]